

Protocol medische handelingen op SIKO-scholen

Gebaseerd op standaard protocol van de PO-Raad

Vastgesteld door CvB SIKO op 15 september 2025

Inhoudsopgave

Inleiding	3
1. Soorten medische handelingen	4
a. Handelingen waarvoor de wet BIG niet geldt	4
b. Handelingen waarvoor de wet BIG wel geldt.....	4
2. Medicijnverstrekking en medisch handelen.....	5
2.1 Het kind wordt ziek op school	5
2.2 Het verstrekken van medicijnen op verzoek	6
2.3 Het bewaren van medicijnen op SIKO-scholen.....	7
2.4 Het verrichten van medische handelingen	7
3. Richtlijnen handelen bij calamiteiten.....	9

Bijlage 1 - Toestemmingsverklaring tot handelwijze als het kind ziek wordt op school

Bijlage 2 - Toestemmingsverklaring tot het verstrekken van medicijnen op verzoek

Bijlage 3 - Toestemmingsverklaring tot het uitvoeren van medische handelingen (BIG)

Bijlage 4 – Bekwaamheidsverklaring uitvoeren van medische handelingen (BIG)

Inleiding

Leerkrachten op school worden regelmatig geconfronteerd met leerlingen die aangeven pijn te hebben die meestal met eenvoudige middelen te verhelpen is, zoals hoofdpijn, buikpijn, oorpijn of pijn door een insectenbeet. Daarnaast krijgen leerkrachten in toenemende mate het verzoek van ouders of verzorgers om hun kinderen door de arts voorgeschreven medicatie toe te dienen. En steeds vaker wordt er werkelijk medisch handelen van leerkrachten verwacht zoals het geven van sondevoeding, toedienen van een injectie, het prikken van een bloedsuiker etc. Met de komst van Passend onderwijs is het mogelijk dat meer basisscholen met deze vragen te maken krijgen. Het uitvoeren van medische handelingen op school brengt risico's met zich mee, ook op juridisch gebied. Het is van belang dat er in deze situaties gehandeld wordt volgens een vooraf afgesproken en ondertekend protocol. Voorliggend protocol is uitgangspunt voor scholen die zijn aangesloten bij SIKO.

Dit protocol is bedoeld als leidraad voor ons bestuur, de directies en medewerkers op SIKO-scholen. Het bevoegd gezag heeft beslist over het beleid inzake medisch handelen op de SIKO-scholen.

Dit protocol is gebaseerd op het standaard protocol van de PO Raad, welke is gebaseerd op een protocol uit 2007 dat destijds tot stand kwam na overleg met:

- Landelijke vereniging van Artsen in Dienstverband (LAD);
- Stichting Rechtsbijstand Gezondheidszorg (SRG);
- Vereniging van Artsen (VVAA);
- Nederlandse Vereniging Jeugdgezondheidszorg (NVJG);
- Inspectie Jeugdgezondheidszorg (inspectie JGZ) .

Bij dit protocol horen toestemmingsformulieren en een bekwaamheidsverklaring. SIKO-scholen kunnen deze ter ondertekening voorleggen aan ouders/verzorger en aan de arts of medisch professional in geval van een bekwaamheidsverklaring voor een BIG-handeling. Dit is voor SIKO vastgesteld beleid.

1. Soorten medische handelingen

a. Handelingen waarvoor de wet BIG niet geldt

Bijvoorbeeld het geven van medicijnen, dat kan zijn het geven van een 'paracetamolletje' of andere medicijnen bijvoorbeeld een zetpil bij een epilepsieaanval, het behandelen van een insectenbeet met bijvoorbeeld Azaron, etc.

b. Handelingen waarvoor de wet BIG wel geldt

Bijvoorbeeld het geven van injecties en het toedienen van sondevoeding. Deze mogen slechts worden uitgevoerd door artsen en verpleegkundigen. Delegeren van het verrichten van deze handelingen aan leerkrachten moet met grote zorgvuldigheid worden omgeven. Om een beroep te kunnen doen op de verzekeringsdekking van de aansprakelijkheidsverzekering van SIKO moet een specialist een SIKO-leerkracht handelingsbekwaam achten. Dit moet blijken uit een schriftelijke bekwaamheidsverklaring. Dit heeft niet het gevolg dat de leerkracht niet meer aansprakelijk is voor zijn handelen; deze blijft aansprakelijk. Maar op deze wijze is het risico wel verzekerd voor de medewerkers van SIKO.

Een arts kan een leerkracht handelingsbekwaam achten en deze bekwaamheid ondersteunen met een ondertekende verklaring van bekwaamheid. De arts is dan medeverantwoordelijk. Het hebben van een medisch handelingsprotocol is belangrijk op school. Het volgen van de werkwijze van het protocol sluit derhalve niet uit dat de leerkracht aansprakelijk gesteld en vervolgd zou kunnen worden bij calamiteiten. Het betreft dan een civielrechtelijke aansprakelijkheid. Zelfs als ouders de leerkracht toestemming hebben gegeven tot het uitvoeren van medische handelingen bij hun kind kan de leerkracht verantwoordelijk worden gesteld. Let op: wanneer alle stappen in dit protocol goed gevolgd zijn en er geen sprake is van intentioneel verkeerd handelen door SIKO-medewerkers, dan zijn medewerkers van SIKO vanuit de aansprakelijkheidsverzekering van SIKO, verzekerd tegen aansprakelijkheid die hieruit volgt.

Er is om zeker te zijn dat deze civielrechtelijke aansprakelijkheid gedekt is voor medisch handelen (BIG), contact opgenomen met de verzekeraar van SIKO. De beroepsaansprakelijkheid dekt de risico's die zijn verbonden aan deze medische handelingen en zijn meeverzekerd, zo heeft de vertegenwoordiger van de verzekeringsmaatschappij van SIKO aangegeven.

Mocht zich onverhoopt ten gevolge van een medische handeling een calamiteit voordoen, stel u dan direct in verbinding met de huisarts en/of specialist van het kind. Bel bij een ernstige situatie direct het landelijk alarmnummer 112. Zorg ervoor dat u alle relevante gegevens van het kind bij de hand heeft, zoals: naam, geboortedatum, adres, huisarts en specialist van het kind. Meldt verder bij welke handeling de calamiteit zich heeft voorgedaan en welke verschijnselen bij het kind waarneembaar zijn.

SIKO-scholen verlenen redelijkerwijs medewerking aan het geven van medicijnen en/of het uitvoeren van een medische (BIG) handeling. Voor de individuele leraar geldt dat hij/zij mag weigeren handelingen (al dan niet vallend onder de wet BIG) uit te voeren waarvoor hij zich niet bekwaam acht. Dit is conform het arbeidsrecht. De wet BIG is niet van toepassing indien er sprake is van een noodsituatie. Iedere burger wordt dan geacht te helpen naar beste weten en kunnen

2. Medicijnverstrekking en medisch handelen op school

Leraren op SIKO-scholen worden regelmatig geconfronteerd met leerlingen die klagen over pijn die meestal met eenvoudige middelen te verhelpen is, zoals hoofdpijn, buikpijn, oorpijn of pijn ten gevolge van een insectenbeet. Ook krijgt de schoolleiding steeds vaker het verzoek van ouder(s)/verzorger(s) om hun kinderen de door een arts voorgeschreven medicijnen toe te dienen. Voor de leesbaarheid van het stuk zullen we hierna spreken over ouders wanneer wij ouder(s) en verzorger(s) bedoelen. Een enkele keer wordt medisch handelen van leraren gevraagd zoals het geven van sondevoeding of het geven van een injectie. Dit zijn handelingen die vallen onder de wet BIG. Het toedienen van een zetpil (suppositorium) valt niet onder deze handelingen.

SIKO en de schoolleiding van SIKO-locaties aanvaarden met het verrichten van dergelijke handelingen een aantal verantwoordelijkheden. Onze leraren begeven zich op een terrein waarvoor zij mogelijk niet gekwalificeerd zijn. Met het oog op de gezondheid van het kind is het van groot belang dat zij in dergelijke situaties zorgvuldig handelen. Zij moeten daarbij over de vereiste bekwaamheid beschikken.

SIKO leraren en schoolleiding moeten zich realiseren dat, wanneer zij fouten maken of zich vergissen zij voor medische handelingen aansprakelijk gesteld kunnen worden. Let op: wanneer alle stappen in dit protocol goed gevolgd zijn en er geen sprake is van intentioneel verkeerd handelen door SIKO-medewerkers, dan zijn medewerkers van SIKO, vanuit de aansprakelijkheidsverzekering van SIKO, verzekerd tegen aansprakelijkheid die hieruit volgt.

Op de volgende pagina's volgt een verdere beschrijving. Bij dit protocol horen toestemmingsformulieren en een bekwaamheidsverklaring. Heeft u naar aanleiding van dit protocol nog vragen, dan kunt u zich wenden tot de plaatselijke GGD.

2.1 Het kind wordt ziek op school

Indien een leerling ziek wordt of een ongeluk krijgt op school moet de leraar direct bepalen hoe hij moet handelen. Regelmatig komt een kind 's morgens gezond op school en krijgt tijdens de lesuren last van hoofd-, buik- of oorpijn. Ook kan het kind bijvoorbeeld door een insect gestoken worden. Een leraar verstrekt dan vaak - zonder toestemming of medeweten van ouders - een 'paracetamolletje' of wrijft Azaron op de plaats van een insectenbeet.

➤ **Zie bijlage 1 'Toestemmingsverklaring tot handelwijze als het kind ziek wordt op school'**

In zijn algemeenheid is een leraar niet deskundig om een juiste diagnose te stellen. De grootst mogelijke terughoudendheid is hier dan ook geboden. Uitgangspunt moet zijn dat een kind dat ziek is, naar huis moet.

De leraar of een andere SIKO-medewerker binnen de school, zal in geval van ziekte altijd contact opnemen met de ouders om te overleggen wat er dient te gebeuren. (Is er iemand thuis om het kind op te vangen, dan wordt het kind gehaald. Moet het gebracht worden? Moet het naar de huisarts, etc.?).

Ook wanneer een SIKO leraar inschat dat het kind met een eenvoudig middel geholpen kan worden, is het gewenst om eerst contact te zoeken met de ouders. Wij adviseren SIKO-leerkrachten en schoolleiding, het kind met de ouders te laten bellen. Vraag daarna om toestemming aan de ouders om een bepaald middel te verstrekken. Problematisch is het wanneer de ouders en andere, door de

ouders aangewezen vertegenwoordigers, niet te bereiken zijn. Het kind kan niet naar huis gestuurd worden zonder dat daar toezicht is. Ook kunnen medicijnen niet met toestemming van de ouders verstrekt worden. De SIKO-leraar kan dan besluiten, eventueel na overleg met een collega, om zelf een eenvoudig middel te geven. Daarnaast moet hij of zij inschatten of niet alsnog een (huis)arts geraadpleegd moet worden. Raadpleeg bij twijfel altijd een arts. Zo kan bijvoorbeeld een ogenschijnlijk eenvoudige hoofdpijn een uiting zijn van een veel ernstiger ziektebeeld. Het blijft dan zaak het kind voortdurend te observeren.

Enkele zaken waar u op kunt letten zijn:

- toename van pijn;
- misselijkheid;
- verandering van houding (bijvoorbeeld in elkaar krimpen);
- verandering van de huid (bijvoorbeeld erg bleke of hoogrode kleur) en
- verandering van gedrag (bijvoorbeeld onrust, afnemen van alertheid).

SIKO-medewerkers dienen zich te realiseren dat zij geen arts zijn en raadplegen bij twijfel altijd een (huis)arts (of 112 te bellen i.v.m. AVG krijg je niet altijd reactie van een huisarts). Dit geldt met name wanneer de pijn blijft of de situatie verergert. De zorgvuldigheid die leerkrachten of de schoolleiding hierbij in acht moeten nemen is dat zij handelen alsof het een eigen kind is.

2.2 Het verstrekken van medicijnen op verzoek

Kinderen krijgen soms medicijnen of andere middelen voorgeschreven die zij een aantal malen per dag moeten gebruiken, dus ook tijdens lesuren. Te denken valt bijvoorbeeld aan puffjes voor astma, antibiotica, of zetabletten bij toevallen (een aanval van epilepsie). Ouders kunnen aan schoolleiding en leerkracht vragen deze middelen te verstrekken. Voor SIKO leraren en schoolleiding geldt dat schriftelijke toestemming van de ouders hierbij vereist is.

➤ **Zie bijlage 2 ‘Toestemmingsverklaring tot het verstrekken van medicijnen op verzoek’**

Meestal gaat het niet alleen om eenvoudige middelen, maar ook om middelen die bij onjuist gebruik tot schade van de gezondheid van het kind kunnen leiden. SIKO vereist daarom dat er schriftelijk wordt vastgelegd om welke medicijnen het gaat, hoe vaak en in welke hoeveelheden ze moeten worden toegediend en op welke wijze dat dient te geschieden. Dit geldt ook voor de periode waarin de medicijnen moeten worden verstrekt. Ouders geven hierdoor duidelijk aan wat zij van de schoolleiding en de leraren verwachten opdat zij op hun beurt weer precies weten wat ze moeten doen en waar ze verantwoordelijk voor zijn. Wanneer het gaat om het verstrekken van medicijnen gedurende een lange periode moet regelmatig met ouders overlegd worden over de ziekte en het daarbij behorende medicijngebruik op de SIKO-school. Een goed moment om te overleggen is als ouders een nieuwe voorraad medicijnen komen brengen.

Enkele praktische adviezen:

- neem de medicijnen alleen in ontvangst wanneer ze in de originele verpakking zitten en uitgeschreven zijn op naam van het betreffende kind;
- lees goed de bijsluiter zodat u op de hoogte bent van eventuele bijwerkingen van het medicijn en noteer, per keer, op een aftekenlijst dat u het medicijn aan het betreffende kind gegeven heeft.
- Als een kind niet goed op een medicijn reageert of als er onverhoopt toch een fout is gemaakt bij het toedienen van een medicijn, bel dan direct 112 en informeer ouders.
- Bel bij een ernstige situatie direct het landelijk alarmnummer 112.

Zorg er altijd voor dat u alle relevante gegevens bij de hand hebt, zoals: naam, geboortedatum, adres, huisarts en/of specialist van de leerling, de medicatie die is toegediend, welke reacties het kind vertoont en eventueel welke fout is gemaakt

2.3 Het bewaren van medicijnen op SIKO-scholen

Het bewaren van medicijnen op SIKO-scholen moet tot een minimum worden beperkt, zo is onze stelregel. Op SIKO-scholen wordt één persoon verantwoordelijk voor het beheer van het betreffende medicijn van die betreffende leerling. Tip: zorg dat in de klas een foto aanwezig is van de betreffende leerling met de informatie over de allergie/toedienen medicatie. Wanneer meerdere collega's parttime werken met de betreffende leerling dan zijn zij verantwoordelijk voor het beheer van het betreffende medicijn op de werkdagen waarop zij lesgeven aan betreffende leerling. De medicijnen dienen in een afgesloten kast (koelkast indien nodig) te worden bewaard. In geen geval bewaren we op SIKO-scholen medicijnen in het bureau van de leerkracht. De bureaula gaat te vaak open en het gevaar kan bestaan dat leerlingen de medicijnen kunnen meenemen. Een mogelijkheid is om een EHBO-kastje met sleutel in iedere klas op te hangen, waar de medicijnen met de informatie over de leerling in ligt opgeslagen. Het aanvullen van de EHBO-doos op school kan onder het beheer van de persoon vallen die verantwoordelijk is voor de medicatie. Over de aanbevolen inhoud van de verbanddoos kunt u informatie krijgen bij de GGD.

2.4 Het verrichten van medische handelingen

Het is van groot belang dat een langdurig ziek kind of een kind met een bepaalde handicap zoveel mogelijk gewoon naar school gaat, zo is het uitgangspunt voor SIKO-scholen. Het kind heeft contact met leeftijdsgenootjes, neemt deel aan het normale leven van alledag op onze scholen en wordt daardoor niet de hele dag herinnerd aan de handicap of aan het ziek zijn. Wij vinden dit belangrijk voor het psychosociaal welbevinden van het langdurig zieke kind en streven er dus naar om, indien dat maar enigszins mogelijk is, het kind naar school te laten gaan.

In uitzonderlijke gevallen zullen ouders aan schoolleiding en leraren vragen BIG - handelingen te verrichten. Te denken valt daarbij aan het geven van sondevoeding, het meten van de bloedsuikerspiegel bij suikerpatiënten door middel van een vingerprikje. In het algemeen gaat SIKO ervan uit dat een medisch specialist (bijvoorbeeld thuiszorg, nabije huisarts of verpleegkundige) of de ouders zelf op school de medische handeling verricht. In sommige gevallen kan er sprake zijn van een PGB (persoonsgebonden budget), waarbij de ouders iemand inhuren om de medische handeling op school te verrichten. In uitzonderlijke situaties, vooral als er sprake is van een situatie die al langer bestaat, wordt door de ouders wel eens een beroep op schoolleiding en leraren gedaan.

SIKO realiseert zich welke verantwoordelijkheden medewerkers, school en bestuur op zich nemen, wanneer wordt overgegaan tot het uitvoeren van een medische handeling door een leerkracht. Dit hoeft niet onoverkomelijk te zijn, maar het is belangrijk van tevoren stil te staan bij de consequenties. Voor dergelijke ingrijpende handelingen moeten ouders/verzorgers schriftelijke toestemming geven. Zonder toestemming van de ouders kan de SIKO-schoolleiding of leraar al helemaal niets doen. Gezien de ingrijpendheid van de handelingen vereist SIKO dat er een schriftelijke toestemming van de ouders wordt gevraagd.

⇒ **Zie bijlage 3 -Toestemmingsverklaring tot het uitvoeren van medische handelingen (BIG)**

Wettelijke regels

De Wet Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg (Wet BIG) regelt wie wat mag doen in de Gezondheidszorg. De wet BIG is bedoeld voor beroepsbeoefenaren in de gezondheidszorg en geldt als zodanig niet voor onderwijzend personeel. Dat neemt niet weg dat in deze wet een aantal

waarborgen worden gegeven voor een goede uitoefening van de beroepspraktijk aan de hand waarvan ook een aantal regels te geven zijn voor SIKO-medewerkers als het gaat om in de wet BIG genoemde medische handelingen.

Bepaalde medische handelingen - de zogenaamde voorbehouden handelingen - mogen alleen worden verricht door artsen. Anderen dan artsen kunnen deze medische handelingen alleen verrichten in opdracht van een arts. De betreffende arts moet zich er dan van vergewissen dat degene die niet bevoegd is, wel de bekwaamheid bezit om die handelingen te verrichten.

Leraren vallen niet onder de wet BIG. Deze geldt alleen voor medische - en paramedische beroepen. Soms worden leraren betrokken bij de zorg rond een ziek kind en worden daarmee partners in de zorg. In zo'n geval kan het voorkomen dat leraren gevraagd wordt om een medische handeling bij een kind uit te voeren. In deze situatie is de positie van de leraar een bijzondere, die met zorgvuldigheid benaderd moet worden.

De SIKO-medewerker moet een gedegen instructie krijgen van een BIG-geregistreerde professional (meestal de behandelend arts of verpleegkundige) hoe hij de BIG-handeling moet uitvoeren. Het naar tevredenheid uitvoeren van deze handeling moet door deze BIG-geregistreerde professional schriftelijk worden vastgelegd (met handtekening) in een bekwaamheidsverklaring. Op deze manier wordt een zo optimaal mogelijke zekerheid aan kind, ouders/verzorgers, leraar en schoolleiding gewaarborgd. Ook voor de verzekeraar van SIKO is daarmee duidelijk dat er zo zorgvuldig mogelijk is gehandeld. Dit betekent dat een SIKO-medewerker in opdracht van een arts moet handelen die hem of haar bekwaam heeft verklaard voor het uitvoeren van een BIG-handeling.

⇒ **Zie bijlage 4 - Bekwaamheidsverklaring uitvoeren van medische handelingen (BIG)**

Binnen organisaties in de gezondheidszorg is het gebruikelijk dat een arts of een door hem aangewezen en geïnstrueerde vertegenwoordiger, een bekwaamheidsverklaring afgeeft met het oog op eventuele aansprakelijkheden.

Een leraar is en blijft verantwoordelijk voor zijn handelen, ook al heeft hij een bekwaamheidsverklaring van een arts. Hij kan hiervoor civielrechtelijk aangesproken worden. Het schoolbestuur is echter verantwoordelijk voor datgene wat de leraar doet. SIKO wil daarom een bekwaamheidsverklaring van een arts kunnen overleggen, zodoende kan niet bij voorbaat worden aangenomen dat de schoolleiding onzorgvuldig heeft gehandeld.

SIKO vereist, mede vanuit de aansprakelijkheidsverzekering, deze bekwaamheidsverklaring schriftelijk vast te leggen en ook steeds na te gaan of de leraar zich daarnaast ook bekwaam acht. Deze navraag m.b.t. bekwaamheid ligt bij de direct leidinggevende van betreffende SIKO-medewerker. Wanneer de direct leidinggevende niet aan het schoolbestuur kan aantonen dat een leraar voor een bepaalde handeling bekwaam is, mag de medische handelingen – BIG-handelingen - niet worden uitgevoerd. Een SIKO-medewerker die wel een bekwaamheidsverklaring heeft, maar zich niet bekwaam acht - bijvoorbeeld omdat hij of zij deze handeling al een hele tijd niet heeft verricht - zal deze handeling eveneens niet dienen uit te voeren. Een SIKO-medewerker die onbekwaam en/of zonder opdracht van een arts deze handelingen verricht is niet alleen civielrechtelijk aansprakelijk (betalen van schadevergoeding), maar ook strafrechtelijk (mishandeling). Het schoolbestuur kan op zijn beurt als werkgever eveneens civiel - en strafrechtelijk aansprakelijk gesteld worden. De schoolleiding van SIKO-locaties dient dus uiterst zorgvuldig te werk te gaan.

Let op: Een leerkracht is dus te allen tijde aansprakelijk te stellen indien er een calamiteit heeft plaats gevonden ten gevolge van zijn handelen. Echter, met dien verstande dat bij zorgvuldig handelen met een bekwaamheidsverklaring van een arts tot het verrichten van een voorbehouden medische

handeling (BIG) het wel degelijk zal uitmaken voor de juridische beoordeling in geval van een calamiteit of er zorgvuldig is gehandeld. Met andere woorden: of er een bekwaamheidsverklaring aanwezig was en een toestemmingsverklaring van de ouders tot het verrichten van de verrichte BIG-handeling, doet ertoe. De arts die de verklaring gaf is hiermee immers ook verantwoordelijk.

SIKO behoudt zich nadrukkelijk het recht voor geen medewerking te geven aan het verrichten van medische handelingen (BIG) door leerkrachten op een van haar scholen, indien hier vanuit bestuurlijk oogpunt een redelijke grond voor is. Voorbeelden van een redelijke grond zijn:

- er ontbreekt bekwaamheid bij de medewerkers op een locatie;
- SIKO-medewerkers op een locatie beroepen zich op hun arbeidsrecht;
- er is geen toestemmingsverklaring van de ouders;
- de medische handeling is te complex en wordt ontraden door een arts of medisch professional.

3. Richtlijnen handelen bij calamiteiten

Indien zich calamiteiten voordoen ten gevolge van het toedienen van medicijnen of het uitvoeren van een medische (BIG) handeling bij een kind, volgen hieronder richtlijnen:

- Laat het kind niet alleen. Probeer rustig te blijven.
Observeer het kind goed en probeer het gerust te stellen
- Waarschuw een volwassene voor bijstand (of laat één van de kinderen een volwassene ophalen, waarbij u duidelijk instrueert wat het kind tegen de volwassene moet zeggen)
- Bel direct de huisarts en/of de specialist van het kind
- Bel bij een ernstige situatie direct het landelijk alarmnummer 112
- Geef door naar aanleiding van welk medicijn of 'medische' handeling de calamiteit zich heeft voorgedaan (eventueel welke fout is gemaakt)
- Zorg ervoor dat u alle relevante gegevens van het kind bij de hand hebt (of laat ze direct door iemand opzoeken) zoals:
 1. Naam van het kind.
 2. Geboortedatum.
 3. Adres.
 4. Telefoonnummer van ouders en/of andere, door de ouders aangewezen persoon.
 5. Naam + telefoonnummer van huisarts c.q specialist.
 6. Ziektebeeld waarvoor medicijnen of medische handeling nodig zijn.
- Bel de ouders (bij geen gehoor een andere, door de ouders aangewezen persoon):
 1. Leg kort en duidelijk uit wat er gebeurd is.
 2. Vertel, indien bekend, wat de arts heeft gedaan/gezegd.
 3. In geval van opname, geef door naar welk ziekenhuis het kind is gegaan.